

О. О. ДЕРЕВ'ЯГІН

А. А. ГРОМОВИЧ

ОПЕРАТИВНИЙ СУПРОВІД МІЖНАРОДНОГО РОЗШУКУ ТА ЕКСТРАДИЦІЇ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ МАЙНОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: КОЛІЗІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Розкрито колізії законодавства, що виникають під час оперативного супроводу міжнародного розшуку та екстрадиції у кримінальних провадженнях про майнові кримінальні правопорушення в умовах правового режиму воєнного стану. Показано, що результативність розшуку та передачі особи найчастіше знижують: різні підходи до подвійної карантності й кваліфікації діяння, відмінності у вимогах до доказового обґрунтування екстрадиційного запиту, конкуренція юрисдикцій, а також жорсткі процесуальні строки тимчасового та екстрадиційного арешту. Окремо проаналізовано проблему використання матеріалів, отриманих у межах оперативно-розшукової діяльності, та їх конвертацію у формат, прийнятний для іноземної екстрадиційної перевірки. Обґрунтовано пропозиції щодо уніфікації процедур документування, формування «мінімального стандарту» екстрадиційного пакета та запровадження узгодженого міжвідомчого алгоритму оперативного супроводу за участі підрозділів кримінальної поліції, Офісу Генерального прокурора та Міністерства юстиції України.

Ключові слова: екстрадиція, кримінальна протиправність, кримінальні правопорушення, майно, міжнародний розшук, оперативний супровід.

Dereviahin Oleksii, Hromovych Artem. Operational support of international search and extradition of persons who committed property criminal offenses: conflicts of legislation and ways to overcome them

The article reveals conflicts in legislation that arise during operational support for international search and extradition in criminal proceedings for

© ДЕРЕВ'ЯГІН Олексій Олександрович – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів ННІ № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ; ORCID: 0000-0003-1622-5549; e-mail: yasnoesolnishko@ukr.net

© ГРОМОВИЧ Артем Анатолійович – курсант 3-го курсу навчальної групи ННІ № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ; ORCID: 0009-0007-3536-8680; e-mail: hromovych.aa@gmail.com

property crimes under the legal regime of martial law. It shows that the effectiveness of search and transfer is most often reduced by: different approaches to double criminality and qualification of the act, differences in the requirements for evidentiary justification of an extradition request, competition between jurisdictions, as well as strict procedural deadlines for temporary and extradition arrest. Separately, the problem of using materials obtained in the course of operational-investigative activities and their conversion into a format acceptable for foreign extradition verification is analyzed. Proposals are substantiated regarding the unification of documentation procedures, the formation of a "minimum standard" for extradition packages, and the introduction of a coordinated interagency algorithm for operational support with the participation of criminal police units, the Office of the Prosecutor General, and the Ministry of Justice of Ukraine.

Key words: extradition, criminal illegality, criminal offenses, property, international search, operational support.

Вступ. Транскордонний характер майнових кримінальних правопорушень об'єктивно підвищує значення міжнародного розшуку та екстрадиції як інструментів забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності. Особливої гостроти це питання набуває в умовах воєнного стану, коли масові міграційні процеси та використання воєнного стану як прикриття для виведення активів створюють додаткові виклики для правоохоронної системи. У цій площині «оперативний супровід» виступає ланкою, що забезпечує результативність процесуальних рішень: від ідентифікації особи до підготовки матеріалів для екстрадиційної перевірки. Водночас саме на цьому етапі найчастіше проявляються колізії між нормами кримінального процесу, оперативно-розшуковим законодавством та стандартами міжнародного права.

Вихідною точкою дослідження є стаття 541 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), що закріплює модель «розшук–перевірка–рішення–передача» [1]. Її реалізація потребує синхронізації суб'єктів і каналів комунікації, що наразі ускладнюється різною відомчою підпорядкованістю правоохоронних органів, прокуратури та юстиції. У воєнний період така роз'єднаність стає критичною, оскільки невідкладне реагування оперативних підрозділів стримується тривалими міжвідомчими погодженнями.

Актуальність теми зумовлена необхідністю функціонування оперативного компонента в межах процесуальних гарантій. Виникають типові конфлікти: між швидкістю обміну даними та фор-

малізмом правової допомоги; між відомчими каналами взаємодії та роллю центральних органів. Окремою проблемою постає ідентифікація осіб, які намагаються легалізуватися за кордоном, зловживаючи статусом суб'єктів, що потребують тимчасового захисту внаслідок збройної агресії.

Метою статті є аналіз колізій законодавства, що впливають на оперативний супровід міжнародного розшуку та екстрадиції осіб, які вчинили майнові кримінальні правопорушення, а також обґрунтування шляхів їх подолання в умовах сучасних безпекових викликів. Для досягнення мети передбачено: окреслення нормативної основи взаємодії у системі національного права і міжнародних договорів; ідентифікацію ключових зон суперечностей між процесуальними нормами, законодавством про оперативно-розшукову діяльність і договірними стандартами співробітництва. Особливу увагу приділено аналізу впливу практики Європейського суду з прав людини на тактику оперативного забезпечення екстрадиційних процедур, що дозволяє запропонувати прикладні механізми мінімізації колізій та підвищити ефективність координації між уповноваженими суб'єктами.

Стан розробки проблеми. Теоретико-прикладні аспекти окресленої проблематики досліджували чимало науковців. Зокрема, М. Д. Денисовський та А. Ю. Ярошович розглянули видачу осіб як інструмент протидії транснаціональній злочинності, акцентувавши на дефектах документального забезпечення та правових розбіжностях [2]. А.В. Підгородинська обґрунтувала концепцію спрощення екстрадиції із застереженням щодо неприпустимості нівелювання стандартів захисту прав людини [3]. Вагоме значення має праця Т.Г. Бадалової, яка визначила конфліктні точки між розшуком і процесуальними гарантіями та запропонувала вдосконалення Кримінального процесуального кодексу України щодо підстав затримання осіб [4]. Сучасний дискурс також фокусується на правозахисних запобіжниках у діяльності Інтерполу, зокрема повідомлень із «червоним кутом» (Red Notice) [5].

Доробок зазначених авторів є теоретичним підґрунтям для розвідок, проте трансформація злочинності та специфіка воєнного стану зумовлюють необхідність переосмислення підходів до координації оперативних і процесуальних засобів забезпечення екстрадиції.

Методологічну основу дослідження становлять формально-юридичний аналіз нормативних актів, системний метод (для виявлення взаємозв'язків між процесуальними та оперативно-розшуковими режимами), а також порівняльно-правовий підхід. Окреме місце посідає аналіз прецедентної практики Європейського суду з прав людини у справах щодо екстрадиційного затримання та дотримання гарантій справедливого судочинства.

Виклад основного матеріалу. На думку М.Д. Денисовського та А.Ю. Ярошовича, екстрадиція є ключовим інструментом реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності. Проте в практичній площині цей процес стикається із системними дефектами документального забезпечення та законодавчими суперечностями, що стають бар'єрами для видачі [2, с. 29–30]. Ефективність процедури дослідники пов'язують із рівнем узгодженості дій компетентних органів. У цьому контексті критичним питанням постає порядок передачі оперативних даних без підміни офіційних інструментів міжнародної правової допомоги та забезпечення їх подальшої легалізації для прийняття процесуальних рішень [2, с. 33].

А. В. Підгородинська пояснює колізію між оперативною необхідністю та законом об'єктивною складністю екстрадиційного процесу. Обґрунтовуючи потребу в його раціональному спрощенні, авторка водночас застерігає від прискорення процедур за рахунок зниження стандартів захисту прав людини. Шляхом подолання колізій вона вважає впровадження «процесуальних фільтрів», наприклад спрощеної процедури видачі під судовим контролем, що дозволяє досягти мети розшуку в межах правових гарантій [3, с. 55–58].

Аналіз колізії представлений у праці Т.Г. Бадалової, яка пов'язує наявні проблеми з історичною невідповідністю національного процесу міжнародним стандартам. Хоча КПК України 2012 року суттєво оптимізував ситуацію, найбільш конфліктними залишаються «стикові» точки, де швидке затримання особи перетинається із судово-прокурорським контролем [4, с. 90–91]. Найбільш уразливим вузлом є первинне затримання розшукуваної особи: будь-яка правова невизначеність тут створює підґрунтя для оскарження і здатна розірвати весь екстрадиційний ланцюг. Для вирішення цієї колізії дослідниця пропонує не «узгодження практик», а точкове

вдосконалення статті 208 Кримінального процесуального кодексу України шляхом закріплення окремої підстави для затримання осіб, які перебувають у міжнародному розшуку [4, с. 163–164].

Аргументація зазначеної пропозиції базується на жорсткій логіці подальших рішень: після затримання запускається стислий 72-годинний алгоритм для застосування тимчасового арешту та очікування екстрадиційного запиту. Тимчасовий арешт як спеціальний запобіжний захід має чіткі межі (до 40 діб), а тому будь-які дефекти формалізації затримання «на старті» диспропорційно негативно впливають на весь процес. Це стає критичним під час екстрадиційної перевірки, оскільки прокурор зобов'язаний верифікувати законність обмеження волі особи та наявність належних підстав для цього [1].

Нормативна основа оперативного супроводу міжнародного розшуку та екстрадиції характеризується багаторівневою структурою, в якій визначальну роль відіграють кілька взаємопов'язаних компонентів. До них належать: національне кримінальне процесуальне регулювання міжнародного співробітництва; законодавство, що регламентує оперативно-розшукову діяльність, та відомчі механізми інформаційного обміну; міжнародні договори України, передусім конвенції Ради Європи з питань видачі правопорушників та взаємної правової допомоги; а також фундаментальні стандарти захисту прав людини та міжнародна судова практика, що окреслюють межі допустимого втручання у права особи під час затримання, тримання під вартою та передачі іноземній державі.

На рівні національного законодавства базове значення має Розділ IX КПК України, що визначає видачу особи (екстрадицію) як комплексну процедуру: від офіційного звернення про встановлення місця перебування до фактичної передачі особи під іноземну юрисдикцію. Попри нормативне поєднання «розшуку» та «екстрадиції» у єдину логічну площину, практичні інструменти встановлення місцезнаходження правопорушників (із залученням оперативних підрозділів та спеціальних обліків) деталізовані фрагментарно. Це зумовлює виникнення колізій між процесуальними нормами, оперативно-розшуковим законодавством та відомчими процедурами [1].

Важливим елементом процесуальної архітектури є централізація повноважень: згідно зі статтею 574 Кодексу центральни-

ми органами у сфері екстрадиції визначено Офіс Генерального прокурора (на стадії досудового розслідування) та Міністерство юстиції України (на стадії судового провадження). Виключність їхніх повноважень щодо направлення запитів означає, що роль підрозділів Національної поліції та регіональних прокуратур є похідною та суворо обмеженою межами координаційних доручень. Така модель створює певний бар'єр для невідкладних оперативних дій, оскільки комунікаційні канали залишаються жорстко централізованими [1].

Режим затримання, врегульований статтею 582 КПК України, передбачає негайне інформування прокурора та запуск ланцюга повідомлень: упродовж 60 годин – до обласної прокуратури, та протягом трьох днів – до іноземної держави. Тут виникає гостра колізія: оперативна необхідність вимагає швидкості, тоді як процесуальні стандарти – тривалого документування. Процедурні дефекти на цьому етапі здатні нівелювати екстрадиційну перспективу та спричинити конвенційні ризики для держави [1].

Стаття 589 Кодексу встановлює перелік підстав для відмови у видачі, зокрема заборону на екстрадицію громадян України та осіб під гуманітарним захистом. У справах про майнові злочини оперативний супровід має базуватися на випереджувальній стратегії: не лише локалізації особи, а й ранній ідентифікації екстрадиційних бар'єрів. Це дозволяє уникнути роботи над безперспективними запитами та вчасно ініціювати альтернативи, як-от перейняття кримінального провадження [1].

У подоланні процедурних розбіжностей ключову роль відіграє «екстрадиційна перевірка» [6]. Для оперативних підрозділів цей етап є критичним, оскільки вимагає швидкого збору ідентифікаційних та міграційних даних. Головним викликом залишається процесуальна допустимість: оперативні відомості мають бути трансформовані у релевантний масив матеріалів, що за формою та змістом відповідатиме критеріям допустимості для центральних органів і суду.

Фундаментальну основу співпраці становлять конвенції Ради Європи про видачу правопорушників (1957) та про взаємну допомогу у кримінальних справах (1959), що визначають умови екстрадиції та порядок взаємодії органів [7]. Другий додатковий

протокол 2001 року модернізував ці механізми, легітимізувавши прямий обмін «спонтанною» інформацією, термінову передачу даних через Інтерпол та використання телекомунікаційних засобів. Важливим є закріплення практики випереджувальної взаємодії – надання відомостей без запиту, що є критичним для оперативного супроводу [8].

У контексті міжнародного розшуку Європейський суд з прав людини наголошує: тримання під вартою «з метою екстрадиції» законне лише за суворої відповідності національному праву та реального судового контролю. Прокурорська перевірка не може підмінити судовий порядок вирішення питання про свободу особи. Зокрема, у справі «Солдатенко проти України» Суд констатував обов'язок держави забезпечити «якість закону» та оперативний судовий перегляд [9]. У справі «Бозано проти Франції» Суд застеріг від «прихованої екстрадиції» для обходу гарантій [10]. Для оперативного супроводу це означає недопустимість «процедурного обходу», наприклад, через штучну заміну екстрадиційного арешту адміністративним видворенням.

Висновки. Нормативна основа взаємодії суб'єктів оперативного супроводу екстрадиції має складну багаторівневу структуру, яка в умовах воєнного стану потребує адаптації через впровадження протоколів прискореної фіксації та передачі доказів щодо транскордонної майнової кримінальної протиправності. Існує системний розрив між динамічною оперативною потребою у локалізації активів та статичними процедурами міжнародної правової допомоги. Основним деструктивним фактором залишається відомча роз'єднаність та неузгодженість внутрішніх алгоритмів діяльності Національної поліції, Офісу Генерального прокурора та Міністерства юстиції України, що призводить до критичних часових втрат.

Аналіз практики Європейського суду з прав людини підтверджує необхідність зміщення акцентів у тактиці супроводу в бік превентивної верифікації екстрадиційних бар'єрів, зокрема виявлення спроб зловживання статусом біженця. Такий підхід мінімізує конвенційні ризики та унеможлиблює оскарження законності затримання. Прикладні механізми мінімізації колізій передбачають стандартизацію «мінімального набору матеріалів» для запитів та впровадження чіткого міжвідомчого алгоритму з визначеними

provadzhenni. PhD thesis. Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro, 2025. **5.** Kanetake M. (2026) 'INTERPOL's Red Notices: Human Rights Safeguards for Targeted Individuals', *AJIL Unbound*, 120, S. 17–22. DOI: <https://doi.org/10.1017/aju.2025.10045>. **6.** Ekstradytsiina perevirka (n.d.) *Terminolohoiia zakonodavstva: [ofits. vebportal parlamentu Ukrainy]*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/8328>. **7.** Yevropeiska konventsiiia pro vydachu pravoporushnykiv: mizhnar. dok. Rady Yevropy vid 13.12.1957 (1957). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text. **8.** Druhyi dodatkovyi protokol do Yevropeiskoi konventsii pro vzaiemnu dopomohu u kryminalnykh spravakh: mizhnar. dok. Rady Yevropy vid 08.11.2001 (2001). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518#Text. **9.** Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u spravi «Soldatenko proty Ukrainy» vid 23.01.2009 (zaiava № 2440/07) (2009). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/974_504#Text. **10.** *Bozano v. France: Judgment of the European Court of Human Rights of 18.12.1986, app. no. 9990/82 (1986)*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

Dereviahin Oleksii, Hromovych Artem. Operational support of international search and extradition of persons who committed property criminal offenses: conflicts of legislation and ways to overcome them

The article reveals the legislative and practical conflicts that arise during the operational support of international search and extradition in criminal proceedings involving property crimes under the legal regime of martial law. The study proves that the effectiveness of searching for and transferring an individual is frequently diminished by systemic discrepancies: differing approaches to dual criminality, variations in the legal qualification of property acts, and divergent evidentiary standards for extradition requests. Furthermore, the authors identify that rigid procedural time limits for provisional and extradition arrest often conflict with the dynamic nature of operational measures.

The research specifically focuses on the legal problem of using materials obtained through operational-search activities and their subsequent conversion into a format acceptable for foreign extradition review. The authors emphasize that without a standardized mechanism for such a “procedural translation,” vital intelligence often remains inadmissible in foreign courts. Based on an analysis of the European Court of Human Rights’ case law, the article stresses the importance of early identification of extradition barriers to avoid conventional risks and procedural delays.

In conclusion, the authors substantiate strategic proposals for the unification of documentation procedures and the formation of a “minimum evidentiary standard” for extradition packages. The study introduces a coordinated interagency algorithm designed to synchronize the actions of criminal police units, the Office of the Prosecutor General, and the Ministry of Justice of

Ukraine. The implementation of these measures is aimed at increasing the predictability of international cooperation and ensuring the inevitability of criminal liability for transnational property offences.

Key words: criminal offences, criminal wrongfulness, extradition, international search, operational support, property.

Дата першого надходження рукопису до редакції: 20.01.2026 р.

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.02.2026 р.

Дата публікації: 03.03.2026 р.